

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia: BRAȘOVU, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.

Articolele nefrancate nu se primesc. Manuscrisurile nu se returnează.

Birourile de anunțuri: Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.

Inserate mai primesc în Viena S. Moos, Hasenslein & Vogler (Otto Moos), H. Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelt, J. Donnerberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, K. K. Bernat; în Frankfurt: G. J. Duchs; în Hamburg: A. Steiner.

Prețul inserțiilor: o serie garmond pe o colană 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarife și învoială.

Reclame pe pagina a III-a o seră 10 cr. v. a. s. 50 banf.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANULU XVI.

„Gazeta” este în fi- care și abonamente pentru Anstiro-Ungaria. Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.

Pentru România și străinătate: Pe un an 40 franco, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr. N-rii de Duminecă 3 franco. Se primumă la toate oficiile poștale din țară și din afară și la d. colecători.

Abonamentul pentru Brașov: a administrațiune, piața mare, Târgul Inului Nr. 30 etagiul I: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un exemplar 5 cr. v. a. s. 15 banf. Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 20.

Brașov, Mercuri, 27 Ianuarie (8 Februarie)

1893.

Brașov, 26 Ianuarie v.

În Anglia cercurile politice sunt foarte agitate. Parlamentul engles s'a întrunit într-o nouă sesiune, care va avea să se dezbătă chestiuni de mare importanță politică internă. Se prevede din acest incident, că luptele parlamentare viitoare vor fi mari și agitate, mai agitate decât chiar și de câtă luptele, cari au precedat emanciparea catolică și reformele electorale.

Anglia, țara libertăților și a celei mai liberale constituțiuni, este în ajun de a inaugura un nou organism de stat. Mesagiul de tron, prin care s'a deschis actuala sesiune a parlamentului engles, marcheză în liniamente generale marile probleme politice ale guvernului Gladstone, probleme, ca și cari mai mari nu i-au stată niciodată înainte octogenarului bărbat de stat engles dela cărma statului.

Problema de căpetenie a lui Gladstone este așa numita chestiune *home-rule*, care în proximele zile va veni la dezbateri înaintea parlamentului engles. Afară de acesta, mesagiul tronului engles mai anunță o întreagă serie de reforme, precum: modificarea esențială a legii electorale și separarea bisericii de stat în Scoția și Wales; apoi câte-va proiecte cu caracter socialist în favoarea muncitorilor, reducerea perioadei legislative, nou proiect pentru sistemizarea diurnelor deputaților ș. a.

Mai însemnat decât toate acestea este, fără îndoială, proiectul *home rule*. Cu toate acestea însă, mesagiul nu arată principiile fundamentale ale proiectului, ci se mulțumesc a-lu aminti numai. De aici am pute deduce, că ministru-președinte engles ține, să nu-și espună problema principală a programului său politic unei șgudu-

iri prealabile, înainte de-a fi pe deplin sigur de succes. Și acesta cu atât mai virtuos, că proiectul *home rule* a ajuns să fiă chestiune de existență pentru cabinetul Gladstone.

Pe când Gladstone prepară cu multă sîrguință tărîmul pentru succesul său parlamentar cu numitele proiecte, pe atunci opoziția de toate nuanțele încă nu stă cu mâinile în sinu. Se susține, ca ceva sigur, că opoziția englesă voese cu ori ce preț să se constrîngă pe guvern să se pronunțe asupra principiilor fundamentale, pe baza cărora și-a formulat guvernul proiectele sale, fiindcă ea presupune, și poate cu drept cuvînt, că între guvern și Irlandesi există un pact secret. Tactica acesta vră s'o folosescă opoziția englesă în speranța, că succedîndu-i a stărni, cum se dice, iepurele din tufă, îi va fi cu atât mai ușor a răscula opinia publică contra condițiilor presupusului pact.

Nu este d'ér greu de înțeles, că poziția cabinetului Gladstone este foarte dificilă. Conservativii și unioniștii întruniți într-o falangă puternică și obstinată îl silesc să recurgă la sprijinul Irlandesilor, decât ține să conțeze la o majoritate gata în tot momentul a da peptu cu contrarii săi politici.

Situația lui Gladstone o mai îngreunază apoi și chestiunea egiptenă, care pentru politica marelui liberal engles, s'ar pute numi călcăiul lui Achile. Se dice, că totă păsirea energetică a guvernului engles față de Chedivul din valea Nilului, n'a contribuit mult la întărirea politicii egiptene a Angliei.

Chestiunea Egiptului amenință a trece pe tărîm internațional, mai ales, că însăși Rusia și Franța ar fi hotărîte să spri-

nescă tendințele de independență ale Chedivului Abas. Ministrul francesu de externe a declarat, cum este știut, înaintea parlamentului francesu, că Franța își va apăra interesele sale în Egiptu cu ori-ce preț.

Nu mai incipe d'ér îndoială, că situațiunea cabinetului Gladstone nu se poate numi nici de cum favorabilă. Cu toate acestea însă, sunt șanse, că bătrînul liberal din fruntea afacerilor englese va sci să conducă cu mână tare și cu neînfrîntă rezoluțiune naia politice sale printre valurile patimilor adversarilor săi.

Autonomia catolică ungerescă și Biserica română gr.-unită.

VII.
(Fine).

Pericolul ce amenință biserica gr. cat. română prin autonomia cat. pestană.

(Urmare și fine).

De aci încolo se descriu autoritățile executiv, cari duu la îndeplinire deciziunile adunării regnic. cat.; aceste sunt:

- Senatul direcțional.
- Șefii direcționali de secțiune.

(§ 28).
Președintele senatului direcțional, care se compune din 9 senatori, (3 preoțesci și 6 mireni, aleși prin adunare) și din 3 șefi de secțiune, — este primatele.

Acest senat, în cazul denumirii arhi-episcopilor, episcopilor și a altor beneficiați mai mari bisericești propune pe lângă ascultarea Colegiului episcopesc și a senatului diecesan — 3 candidați la Maiestate, ér pentru denumirea canonicilor în cointelegere cu episcopul concernint. (pe lângă acesta condițiune elastică, totdeauna se poate delatura voința episcopilor concerninți și a senatului diecesan.)

Șefii direcțiunii secționale (trei: pen-

tru afacerile personale, a învățămîntului și epitropiei), au un drept frumos, basat în §-lu 48, prin carele pot pretinde, ca în casuri speciali, să li-se subșternă protocoolele și toate scriptele oficioase ale adunărilor și senatelor diecesane, protopopesor și comunale.

Adeocă, pentru esemplu, pôte demanda ca sinodul Blașului, séu comuna parochială dela Năsăud, séu Beiuș, să-și trimită toate actele oficioase la Pesta, să vadă ce spirit domnesce în acele.

Aceste sunt momentele mai principale, cari fiind atributele adunării regnic. cat., în cea mai mare măsură pretind atențiunea noastră a Românilor gr. cat.

Ceilalți paragrafi conțin constituirea adunărilor diecesane (sinode) și a senatelor diecesane, a senatelor protopopesor, a adunărilor comunale și a senatului comunal, dela §-lu 88 până la § 134.

Înainte de ce ași schița §§, cari se reduc la diecese, protopopiate și comune, fi-mi iertat a mi spune părerea despre plenitudinea potestății, ce o atrage la mâinile sale adunarea regnicolară catolică, ce până aci se boteza autonomia catolică.

Decă privim spiritul și tenoarea acestui elaborat, care de sigur va fi primit, pôte cu strîmătură neesențiale, de adunarea de Pesta, din acela putem vedé cel mai spurcat, cel mai infernal centralism, începînd dela opinia până la vladică.

Acastă potestate nouă, care de aci încolo va înlocui pe cea a legislațiunii și a guvernului, își câștigă cu multă mai mare estindere și influință în toate afacerile bisericești, ba răpesc la sine și cele mai ultime tîre administraționale.

Guvernul până aci, ce e drept, a avut influință la tron în denumirea episcopilor și canonicilor, și despărțămîntul lui de esactorat a revădută rațiunile fondurilor administrate de capitule; adunarea regnicolară cat. însă nu numai aceste și le însușesc, ci se amestecă, ca judecător și conducător în

FOILETONULU „GAZ. TRANS.”

Raportul

d-lui Nic. Densușianu despre literatura istorică și filologică a Românilor în a 1891.

(Urmare și fine.)

„Venim acum să vorbim despre o soriere, în privința căreia s'a făcut în străinătate o mare reclamă de comerciu. Acesta este colecțiunea publicată de Moise Gaster de texte romane tipărite și netipărite⁴⁾. În interesul general al

⁴⁾ M. Gaster, Chrestomația română. Texte tipărite și manuscrise (sec. 16/9) dialectale și populare, cu o introducere, gramatică și un glosar româno-francesu. Vol. I. H. Lipsa F. A. Brockhaus; Buouresol, Socec & C e Vol. I: CXLIX, 16 368 pag. Vol. 562 pag. Fr. 22. 50. — Toți articuli prin cari se recomandă Chrestomația lui Gaster sunt scriși de autori din străinătate, cari pe lângă totă știința, ce o pută ave deșuși pe alte țere, însă în ce privește cunoștința limbii române și judecarea monumentelor de limba română nu pot face pretențiuni la nici o competență. De categoria

științei, și ca nu cumva bărbății învățați din străinătate să fiă duși în eror prin articulele de recomandare, ce s'au publicat în străinătate, noi trebuie să constatăm aici adevărata valoare a acestei publicațiuni.

Autorul Gaster cunoște limba română într'un mod foarte defectuos⁵⁾. D'ér cu totă această necompetență a sa, d'ensul se apucă de opera cea dificilă a unui filolog român. Și anume, ca să publice texte de limbă românească din manuscrise originale (și textele aceste formeză partea cea mai mare a cărții sale), se apucă, ca să rezolve d'ensul abreviațiuni paleografice din scrisoarea critică, și se înțelege de sine, să substituie séu să lase afară, după știința și bunul său plac, vocale și consonante,

acesta se țin dările de sémă făcute de E. Picot în România... recueil de langues romanes (Tom. 11 pag. 113/9), de G. Weigand în Zeitschrift für rom. Philologie (lg. 1892 pag. 265/8), de R. Otto în Allg. Zeitung. Beilage 1892. Nr. 14/5.

⁵⁾ Gaster e de naționalitate ovreu. (Nota Traducătorului).

fără ca d'ensul să cunoască în general limba română și jocul oel multiplu al vocalelor clare și obscure din limba populară română.

„Subsemnatul referent, am în mâinile mele un manuscris, pe care Gaster l'a publicat, ca monument de limba română, însă într'un mod cu totul greșit. D'ér nu numai reproducerea textelor, cum o face Gaster, ci chiar și Glosariul lucrat de d'ensul și anecstat la sorierea acesta arată opera unui om nepriceput în materia acesta. Din cauza necunoștinței limbii române vedem, că d'ensul în Glosariul său atribute cuvintelor românești însemnări, cari nu le-au avut niciodată nici în literatura scrisă nici în limba poporului. Așa d. e. d'ensul traduce cuvîntul „birău” (din Transilvania) cu „proprietaire” (= proprietariu), traduce „câșlegile Crăciunului” cu „réveillon de Noel” (= mîncare din noaptea Crăciunului); traduce pe „aore” cu „souvent” (= adeseori) etc.

„În ce privește cunoștința, ce o are Gaster despre limba română étă cum se

esprimă episcopul Melchisedec într'un raport oătră Acadedemia română: „Gaster face o întrebuintare nenimerită de articule, de genuri și numere. De alte ori d'ensul nu cunoșce înțelesul și nuanțele cuvintelor⁶⁾. Vine acum întrebarea, ce să încercă așa-déră omeni învățați cu astfel de texte, cu astfel de gramatice (Gaster face și gramatică în cartea sa) și cu astfel de explicări false despre înțelesul cuvintelor. Să facă cineva studii pe baza acestor enormități a lui Gaster și apoi să tragă conclusiuni din ele? Nu. Cartea lui Gaster nu trebuie să fiă luată de basă pentru studiile filologice ale omienilor învățați și acesta este datorința Referentului ca să o constate aici.”

⁶⁾ Episcopul Melchisedec, Raportul asupra operei d-lui Gaster (Literatura populară română, Anale Acad. Rom. Seria II Tom V. Sect. I pag. 169—170.)

tote afacerile diecesane, protopopesco școlastice și comunale.

Noi dela începutu amu prevădută, că sub masca autonomiei se va viri in biserica noastră o putere absolută concentrată in Pesta, prin ce contrarii noștri seculari și-ajungu scopul de a se amesteca in toate trebile noastre interne, ca așa sub preteste administraționale să ne fiă persecutate instituțiile, limba și bărbății, cari voru cutreza a arăta simțu naționalu și independentu, și prin acēsta să ne atace naționalitatea, la carea statulu neputēndu-se atinge pe terenul bisericescu, acuma se viresce prin noulu seu instrumentu inventatū de b. Eötvös, adecă prin adunarea regn. cat. a cărei limbă oficioasă este cea maghiară, carea toate decisiunile sale le va eda in limba maghiară, a cărei spiritū și tendință este maghiarismul, cu care să ne ooplesescă și bisericalminte.

Temerile mele, cărora li-am dat es presiuine in epistola mea din 12 Oct. 1869 oătră părintele episcopu oradanu, publicatā la timpul seu in acēstu jurnalū, etā se realizēzā.

Considerāndū dērā, că adunarea regnicolarā își-are locul in Pesta, sub presiunea legislațiunei și a guvernului maghiaru;

considerāndū, că președintele ei este primatele, unū demnitarū alū țerei unguresci, și că acea adunantā consistā din 201 membri, din cari numai 27 potū fi Romāni;

considerāndū, că acēstā adunare in senatulū direcționalu, abia dōrā va alege între cei 9 membri unū Romānū, őr de șeft la secțiuni nici pe unulū;

considerāndū, că cei slabi la āngeru și ambițioși, cari voru dori stārī inaintate, voru cerca grațīa și favōrea acēstui senatū și a adunārei regnicolare, nu interesele bisericeii sale naționale;

considerāndū, că propunerile ternarie la episcopate și canonicol le va face senatulū adunantēi, in carele abia va fi unū Romānū, și că și aiol toate se voru decide cu majoritate de voturi, și că astfel in cele mai multe casuri nu voru fi respectate nici dorințele episcopilor și ale metropolitului romānū, nici ale senatului diecesanū;

considerāndū, că prin acēsta diecesa Blașului își pierde frumosul seu dreptu, de a-și alege in viitorū pe arhipăstorulū seu;

considerāndū, că prin acēsta și celorlalte diecese romāne le este echisā in cā și speranța, ca să-și capete dreptulū, ce domnea in biserica orientālā de a-și putē alege arhipăstorii săi;

considerāndū, că acēstā adunare pōte dispune, dupā placū, despre sistema învățământului in școlēle gimnasiali, preparandiali și comunali, ba are dreptulū de a censura cualificațiunile profesorilor romāni, și că se va amesteca in toate trebile de instrucțiune, trimițēndū mandate senatelorū diecesane și protopopesco romāne, cari au datorința de a le implini, și că, prin urmare, la dilatiunea unui decretorū seu notarū maghiaru, ni-se vor alunga cei mai abili indiviđi de pe terenulū instrucțiunei;

considerāndū, că sub pretestulū controlārei potū dispune cu fondurile diecesane și școlastice;

considerāndū, că pōte decreta imposite episcopilorū și canonicilorū romāni, ce au a se plăti in cassa adunārei regnicolare, cu cari altcum s'ar putē ajutara diecesa;

considerāndū, că venitele intercalari, de aci incolo se răpescū dela diecese, și voru incurge őrāși in cassa adunārei;

considerāndū, că sub preteste de a îmbunătăți starea preoțimei și lipsele administraționale pōte decreta imposite pe credincioșii romāni, ce au a se solvi la cassa adunārei regnicolare;

considerāndū, că sub pretestulū de suprainspecțiune, dēcā se esecutā bine stăutēle și decisiunile adunārei regnicolare, se viresce nemijlocitū in toate trebile diecesane, protopopesco și comunale, și estū

modū episcopulū, ordinariatulū, ba inesași adunarea seu sinodulū și senatulū diecesanū devinū iluzorie;

considerāndū, că in cā și in certele parochianilorū cu preotulū se pōte ingera:

tōte, tōte acestea, dīcū, considerāndu-le și bine cumpāniudu-le putemū vedē că sub pretestulū autonomiei, nouē Romānilorū gr. cat. nu ni-se dā autonomia in trebile noastre, ci ni-se răpescē și oātā amū avutū; ni-se stricā și strāmūtā tōtā instituțiunea bisericeii orientale, și așa nouē ni-se gātesce mōrte, őr nu inviaire!

Frați Romāni din provincia metropolitanā gr. cat. de Alba-Iulia! pōștiți astfel de autonomiā? primiveți regulamentulū, statutulū, seu ori cum se va numi organizațiunea adunārei regnicolare cat. din Pesta? și őrē dēcā din diecesa oradanā cu fapta őrā din celelalte diecese cu ignorarea au protestatū Romānii gr. cat. in contra competiței acēstei adunāte, potu-ne indesa cu sila in staululū lorū, necerutū, nepoftitū? őrē acēsta adunantā va esecuta acēstā organizațiune și in biserica noastră cu sila prin dirēgātorii politice seu prin arhierii noștri? őrē in astfel de impregiurārī, ce insemnātate are metropoliā noastră, și őrē este causā, pentru ce se mai esiste dēnsa? őrē, dupā tōte acēste, pentru ce ne-a separatū pontificiile romānū in privința administraționale pentru totdēuna de autoritatea Strigoniului?

Tōte acēstea să le judecāmū, să stāmū să priveghiamū, dēr să stāmū bine, să stāmū cu fricā, oācī leulū răcnescē și cu gura oāscatā cantā, ca să ne imbuce. Oradea mare, 19 Febr. 1871.

Iosifa Romanū, m. p.

Fericitulū episcopū Ios. Papp Szilagyī, vēdēndū operatulū organicū și cetindū receusiunea apărutā in „Federationea“ asupra lui, a exclamatū inaintea martorilorū, cari suntū și adī in viață: „*Bine au făcutū deputați mei (ai diecesei oradane), că n'au intratū in acēa adunantā autonomiā; eu m'am inșelatū in buna mea credință!*“

Prea Sāntiile Lorū episcopii dela Oradea, Gherla și Lugosū cunoscu prea bine acelu operatū-căci ilū au in archivele lorū diecesane; dēcī ni-se impune de sine întrebarea: őrē in ședințele de anū și estū timpū ale Comisiunilorū pregătitoare pentru congruā și autonomiā, și-au făcutū întrebārile și observārile, că totū aceleași principii vorū fi predominitoare și conducătoare și in viitorū? Și in acēstū casū, au pututū da őrē asigurārī, că diecesele lorū vorū primi astfel de concluse, și că pe basa acēlora, vorū primi congrua și vorū intra in congresulū autonomiā de Pesta?

Despre acēste in cā nu suntemū lāmuriți; dēr credemū, că au la inimā independența Metropoliei și a dieceselorū sale, și nu vorū lāsa să fiā degradate de simple organe esecutive ale unei puteri centrali de nou create, fără de participarea și invoirea provinciei metropolitane romāne gr. unite.

Credința noastră este basatā și pe enunțațiunile dīarului bisericescū dela Blașiu, „Unirea“, care in nr. 12 din an. tr. a schițatū ținuta Metropoliei noastre de pe acelea timpuri față de autonomia catolicā a Ungariei; atātū acțiunea de atunci, cātū și vederile eclesiastice dela Metropoliā, pronunțate in acelu numărū, ne întindū liniștea sufletescā, că independența provinciei noastre Metropolitanane va fi totdēuna apēratā in contra uneltiilorū străine, de subordinațiune.

Suntemū de acordū cu declarațiunea ce o face „Unirea“, in

nr. 9 din an. tr., unde dāndū lāmuriți temerilorū „Gazetei“, afirmā că: „noi nici nu credemū, că s'ar afla pe lumea acēsta folose materialū pentru clerulū nostru, de dragulū cărora să ne simțimū indemnāți a jertfi vre-odatā independența Metropoliei romāne gr. cat. cāștigatā dupā multe lupte și grele suferințe.“ *Faxit Deus!*

Ios. Romanū.

Programulū majorității austriace.

In sfērșitū contelui Taaffe i-a succēstū să inșebeze o majoritate și să-și făurēscā unū programū. In 4 Februarie n. s'a publicatū conținutulū acēstui programū in ședințele celorū trei mari cluburi parlamentare. Programulū pūcede din discursulū de tronū dela 11 Aprilie 1891.

Guvernulū să indrēptā oătră toți acēi factori parlamentari, cari primescū vederile desfășurate in numitulū discursū de tronū. Guvernulū actualū e gata, ca prin plenipotențiatii săi parlamentari și in înțelesulū politiceii esterne pe deplinū aprobatē, să pādēscā cu ori-ce prețū poziția de putere a imperiului și s'o întārēscā. Fără de nici unū gāndū rezervatū guvernulū se alăturā la raportulū esistentū și legalū cu Ungaria, in care raportū monarhia a primitā o organizațiune sigurā. Guvernulū stā neclătitū pe basa constituției actuale, prin urmare nu va face nimicū intru schimbarea baselorū ei fundamentale.

Recunōscē mai departe guvernulū, că regularea pe cale legelā a folosirii limbilorū atātū in școlē, cātū și in oficii și in viața publicā — dēr fără știrbirea îndreptārīi limbii germane, ca limbā de contactū generalū — este acomodatā la promovarea restabilirii pācii între diferitele naționalități din Austria. Guvernulū dēcī își va da silința să mijlocēscā o împaciuire între părțile interesate și va spriginū o acțiune parlamentară, care se bazezā pe o astfel de împaciuire.

Interesele de statū austriacū cerū in sē nu numai evitarea puntelorū de litigiu dintre naționalități, ci pretindū și raporturi pacifice între confesiuni, clasele sociale și cetățeni. In urma acēsta guvernulū va respecta și apēra tot-dēuna convingerile religioase și va împiedeca cu ori ce prețū agitațiunile. Pentru ca partidele interesate să pōtā lucra împreună, guvernulū ține de necesarū, ca cestiunile bisericesco să le dea la o parte, totū asemenea și desbaterea asupra modificārīi principiare a legii pentru școlēle populare.

Pe basa acēstorū principii guvernulū va pūcede in viitorū. Pentru acēsta in sē ere lipsā de spriginū parlamentară solidā Avēndu-se in vedere împrejurarea, că nici una dintre partidele esistente nu-i pōte da acēstū spriginū, guvernulū astēptā, că partidele moderate și deputații de acelea-și vederi vorū forma o coalițiune parlamentară, care consimte cu vederile guvernului.

Ca coalițiunea acēsta să pōtā mijloci de faptū o majoritate solidā, este lipsā ca in sinulū ei să funcționeze unū organū, a cōrii problemā să fiā a ținē statornicū legătura dintre ea și guvernū și de-a duce indeplinire afacerile comune parlamentare și politice.

SCRILE ȚILEI.

— 26 Ianuarie.

Primatele Vaszary pentru maghiarisare. Credincioșii a cinoi comunități bisericesco, cari se ținū de piebania rom. cat. din Mizerd au adresatū o rugare oătră primatele, ca să dispunā ținerea de predici unguresco in bisericile lorū. Numții petenți și-au motivatū rugarea cu aceea, că 37% dintre ei suntū „Maghiari“ neaoși. Primatele Vaszary nu-mai dēcātū a datū ordinū preoților respectivi să pūdicē unguresco. Dispozițiunea acēsta, dīce „Egyetértés“, va promova multā causa maghiarisarei — Totū așa

se scrie și din Somorja, că adecă primatele Vaszary a fostū rugatū să introducā predicā ungurescā in bisericā. — Totū acēstū Vaszary este președintele comisiunei de 15 însărcinatā cu regularea congruei și a autonomiei catolice, adecă e capulū acelu maritū cōrū episcopescū catolice cu care fōia din Blașiu nu voescē s'o rupā cu una, cu două.

Retragere ruginōsā. Cetimū in „Budapesti Hirlap“ dela 4 Februarie, că secțiunea disciplinarā a Curiei a schimbatū hotārirea camerei advocațiale din Aradū contra advocaților romāni Oncu, Suciu și Popū și a sistatū procedura disciplinarā îndreptatā in potriva celorū trei advocați romāni.

O invențiune a dl-ului Dr. A. Babeșū. Dl-ū Dr. Aurelū Babeșū, fratele directorului Institutului de bacteriologia din Bucuresci, a prezentatū academiiei de sciințe din Parisū o lucrare fōrte importantā, relativā la boalele animalelorū. Din faptulū, că nu tōte animalele suntū susceptibile in acēlasi gradū pentru anumite boale, dl-ū Dr. A. Babeșū a formatū ipotēsa, că priena trebuie să fiā o anumitā substanță din sāngele animalelorū respective substanță, care omōrā bacilulū bolei. D-sa a căutatū, prin proceduri chimice, să izoleze din sānge acele substanțe, la două boale grave. la turbare și la morvā. In lucrarea comunicatā Academiiei din Parisū, dl-ū Dr. A. Babeșū aratā procedulū izolārīi și efectele substanței estrase din sāngele de bou. Acēstā substanță aratā in fōrte scurtū timpū, dēcā unū calū este morvosū seu nu. Deci nu mai trebuie ucișit atātū ca ai a suspecti de morvoși, cāci prin acēstā descoperire se pōte cunōscē, dēcā aceia in adevērū suntū atacați de acea bolā ori ba.

Noi membrii ai academiiei franceze. Poetulū Bormer și istoriculū Tureau-Daugin au fostū aleși membri ai academiiei franceze. Romancierulū Zola, care se afla printre candidați, a primitū numai 6 voturi.

Regele Serbiei a cumpēratū, din lista sa civilā, casa din Tacova, unde Miloșū a ridicatū standardulū revoluțiunei, pentru ca să o conserve in forma ei originalā, ca pe unū suvenirū istoricū și dinasticū.

Visita escadrei rusesco se va face in portulū Havre, cāci acēstū orașū e mai aprōpe de Parisū. Autoritățiile din Havre au decisū să facā mari festivități, la cari va lua parte și președintele Carnot.

Principele Ferdinand alū Bulgariei a fostū primitū dī-le trecute in audiență privatā de cātrā M. S. monarhulū nostru. Acēsta este a doua őrā, că principele, de cānd s'a urcatū pe tronulū bulgarū, este primitū de monarhulū nostru. Prima datā a fostū in 17 Iunie 1891, cānd principele Ferdinand, venindū dela Carisbad, petrecū cāteva dīle in Viena.

Producțiune și petrecere in Șardū. Sāmbatā in 11 Februarie n. se va da in edificiulū școlēi romāne din Șardū producțiunea elevilorū școlēi de acolo, care va consta din dialoguri, cāntārī și declamațiuni. Dupā producțiune va urma petrecere cu jocū. Prețulū intrārīi este 50 cr. de familie. Ofertele maritimose se primescū cu mulțamitā și se vorū cuita publice de cātrā Comitētulū școlasticū la care suntū de-a se adresa. Venitulū curatū este destinatū pentru fondulū in-finanțārei bibliotecii școlare din Șardū. (lāngā Alba-Iulia).

Predarea baretelui de cardinalū, archiepiscopilorū franceco din Rouen și Tours, s'a sēvērșitū in dīlele trecute in palatulū Elisēe din Parisū. Amēndoi cardinalii declarā, că vorū spriginū puterea publicā. Președintele Carnot rēs-punse că flicitā pentru acēstā hotārire pe cardinali cari ca și Papa, au înțelesū dorința tuturorū Francesilorū, de a domni liniște și armonia.

Balulū reuniunei femellorū romāne din Zērnești și jurū, anunțatū pe dīua de 11 Februarie n. ivindū se unele piederi neprevēdute, nu se va ținē in acēa dī.

Moștenitorii tronului romānū.

„Timpulū“ publicā textulū documentului pe care l'au semnatū Sāmbatā trecutā la Metropoliā, M.

S. Regele, Al. Ioră Regale principele Ferdinand și princesa Maria, S-ții Metropoliți, miniștrii, Președinții Corpurilor legiuitoare. Primul președinte al Inaltei Curți de Casație și Primarul capitalei. Etă-lă:

Sub Domnia Mea Carol I, primul rege al României, în anul mântuirii 1893 și al Domniei Mele al XXVII-lea sevrșitu-s'a în ziua de 29 Decembre (10 Ianuarie) cununia prea iubitului Meu nepotă A. S. R. principele Ferdinand, al doilea fiu al fratelui Meu A. S. R. principelui Leopold de Hohenzollern și a A. R. princesei Antoineta de Portugalia, moștenitorul Meu la Corôna României, cu A. S. R. Alfred duce de Edinburg și a A. S. Imperiale Alexandra mare ducesă de Rusia, în castelul de Sigmaringen, în care M'am născut Eu, scaldat de undele măreței Dunăre la ale cărei guri stă regatul Meu.

După cununie, la care a asistat M. S. împăratul Germaniei, Capul familiei de Hohenzollern, mama mea princesa Iosefina de Hohenzollern, părinții mirilor, reprezentanții Caselor imperiale și regale, cu care se înrudesco iubii Mei nepotă și nepotă, și din partea țerei primul Meu ministru Lascau Catargiu, președinții Adunărilor Mele legiuitoare George Cantacuzino și generalul G. Manu, ministrul meu de afaceri străine Al. Lahovari și foștii Mei miniștri generalul I. Em. Florescu și Dim. Sturdza.

Iubiții Mei nepoți în ziua de 23 Ianuarie și ajutorul aniversării Unirii celor două principate, din care cu voia lui Dumnezeu și vitejia poporului, întemeiat'am un regat în anul mântuirii 1881, au sosit în Capitală, și după vechile datine ale țerei, în mijlocul veseliei obștești, a credinciosului M-u popor, au mers drept la Mitropoliă, unde în fața Mea, a consiliului meu de miniștri, a reprezentanților țerei și a înalților demnitari ai Statului, I. P. S. Mitropolitul Primat și împreună cu I. P. S. Mitropolitul Moldovei și Sucevei și ceilalți episcopi și arhiepiscopi au înălțat la cer rugăciunile sfinte noastre biserice pentru prosperarea și mărirea iubitorilor Mei, nepotă și nepotă.

Intru de a pururea amintire a acestei zile falcice, în care s'a înununat munca de 27 de ani pentru întărirea și propășirea neamului românesc, subsemnat'am acest act împreună cu A. L. R. principele Ferdinand și princesa Maria, cu I. P. S. L. Mitropolitul Primat și Mitropolitul Moldovei și alți Sucevei, cu miniștrii Mei, cu președinții Adunărilor Mele legiuitoare, cu primul președinte al Inaltei Mele curți de Casație și Justiție, cu primarul Capitalei, și hotărit'am, ca el să se păstreze în arhivele Statului.

La afacerea Panama.

Din și în și se descoperă tot în oruri mai interesante în afacerea Panama. Astfel diarul „Coarde“ publică mai multe epistole autografe ale fostului ambasador italian Menabrea către Cornelius Herz, în care Menabrea se pune la dispoziția lui Herz pentru anumite înțelțuri.

Ca și Herz, așa și faimosul Arton se silește, să convingă pe guvernul francez, cătă de periculos ar fi dacă ar purcede cu asprime față de dănsul. Spre scopul acesta lansază el semidescoperiri în presa parisiiană, cari deoamdată compromit numai persoane de rangul al doilea, în cari sunt cuprinse amenințări, cari se îndreaptă în contra celorlă de putere.

Acum de curând diarul „Libre Parole“ a adus un raport al unuia dintre redactorii săi, cu privire la întrevorbirea, ce a avut-o acesta cu Arton, despre care se dice, că ar trăi comod — în Paris, pe când autoritățile îl caută prin Bucuresci, Bulgaria, ba pte

și prin Hawaii. Arton să fi dășit între altele: Mă invinovătesc, că am sevrșit hoții în societatea Panama. Acesta nu e adevărat, eu am cumpărat pe deputați foarte ieftin. Acesta este cu totul altceva. După aceea Arton spune cum a mituit pe deputatul Maret.

Redactorul amintit îl întrebă pe Arton, că ce este adevărat în istoria celorlă 30,000 franci plătiți lui Floquet. Arton refuză a răspunde. „Până când d lă Bourgeois este la cărmă, tăcerea mea față de Floquet este o garanție a siguranței mele.“ La întrebarea despre ceilalți mituiți, răspunde: „Sunt de aceștia o mulțime, a căror nume îns nu lă vor afla, decât eu nu i voi numi; ceea ce îns o voi face, decât mă vor aresta.“ Cuvintele finale ale lui Arton au fost: „Întrebă pe d. Vian, de ce eu, deși n'am locuit niciodată în comuna Saint-Chéron, totuși am votat acolo. Poteți să spună o istorie veselă.“

Pledoariile în procesul Panama s'au terminat în 2 Februarie. Publicarea sentinței se va face Joi.

Diarul „Paix“ aduce știrea, că judele de instrucție Franqueville, care se află în posesiunea faimoșei carticele a lui Arton, așteptă numai arestarea iminentă a acestuia, pentru ca să capete plenipotența de a cere urmărirea judecătorească în contra mai multor membri ai parlamentului.

Curatorul ereșilor baronului Reinach, Siebert, în numele acestora a ridicat *acusă de înșelăciune* în contra lui Cornelius Herz.

Drama nouă „Banii străini“ de Henique, care avea să se jăce pe scena teatrului Oden în Paris, a fost interzisă, din cauză, că conținea aluziuni la afacerea Panama.

Arbitragiu și pace.

(Urmare.)

Cele mai transcendente genii s'au preocupat de întrebarea stăririi războielor. Și se nu desprețuim, ca pe ale niscăi vizatori și nebuc, postulatele acelor genii, căci *știința* lor a pus temelile noușlor legislațiuni din totă Europa.

Negreșit nu aci am eu de a aminti unui barbat învățat, ca d. Lahovari, postulatele unui Hugo Grotius în „*De jure belli ac pacis*“, nicl ale lui Bentham din „*Codex juris Gentium*“, nicl a lui Kant despre „*Civitas gentium*“ și din „*Metafisica jurisprudenței*“ etc. etc. nicl ale lui Rousseau celă vizator, ale lui Voltaire amicul Caterinei II, ori ale cutăruia enciclopedist.

Seimă, că de ordinar, diplomația nu se preocupă de *doctrinari*, ci de stări de lucruri *positive*. Cu totă această puțină considerare, în care cei dela putere, de pretutindenea, țină pe cei cari oă descă viitorul omenirii prin scrieri doctrinare, eu cred, că astăzi *cestiunea păcei* dintre popore a făcută pași, cari se impună atențiunei chiar a celorlă mai sceptici diplomați.

Ceea ce un singur om a putut realiza prin utopia sa scriere dela 1713 în curgere de 100 ani, de ce să ne îndoim, că se va realiza prin conlucurarea generoșă și luminată, a atător congrese, cari se ocupă de mijlocele pentru a se ajunge la stabilirea *păcei universale*?

Dă această speranță de isbândă a trebuit să se mărească din ziua oăd cestiunea nu s'a mai agitată numai în cărți doctrinare, în congrese și în societăți ale păcei, ci chiar în sinul parlamentarilor și chiar între capete coronate. Se pte, că societatea amicilor nă ei, cu venerabilul său șef Burrit, purtând în mână o ramură de olivă, să fi provocat la început sarcasmul înaltei aristocrații, dicea consilierul alic și se nator, Baronul Leopold Neumann, profesor de drept la Universitatea din Viena (mort la 1886), să pte să fi provocat risul ironic și ală ouor. P. T.

publică și ală diplomației; societatea își urmări lucrările, și după pilda ei se născură alte multe societăți. Astfel ideia în evolutivul său mers se urcă tot mai sus, *creșcit eundo*. Cu minte este celă ce înțelege fluxul ideii, și îi urmază curentul, căci suat și de acele idei, cari oprite în mersul lor, răstornă stavila și pe acei, cari le-o opun. Cu minte au fost diplomații, cari la 1856 semnând pacea dela Paris, roșteau dorința, că statele între cari se va isca vre-o neînțelegere serioasă „*recourussent autant que les circonstances le permettent aux bons offices des Puissances amies, avant d'en venir aux armes*“.

Negreșit, desiderul congresului dela Paris n'a împedat tôte războiele grele ulterioare, dă nu mai puțin ideia a mers înainte și înscrierea ei în un tratat, între atâtea puteri mari, era un mare omagiu ală diplomației adus postulatelor științei moderne și marilor umanitariști. Dă fū mai multă de oăd atâtea: decât 10, 12 războie s'au mai putut număra dela 1856, câte îns s'au evitat prin *arbitragiu*. Ș'apoi *arbitragiul desiderat* în 1856, făcū pași mari de atunci în sensul realizării.

Deja în 1873 Henri Richard propunea parlamentului englez (8 Iulie), ca să adreseze camera o petițiune către M. S. Regina Victoria rugându o să însăroineze pe ministrul său de externe de a se pune în raport cu diferitele puteri în scop de a îmbunătăți formele dreptului internațional și de a fonda un sistem de *arbitragiu* permanent între diferitele popore. Primul ministru englez surise și combătut moțiunea, dă chiar membrii din majoritatea sa o votară și ea trecū, cu totă opozițiunea guvernului. Nu se va susțină, gândesc, că majoritatea parlamentului englez, rece și calculătoare, a fost răpită de sentimentalism și de entuziasm exagerat!

Negreșit, nu din senin s'a ajuns la așa mare rezultat în parlamentul englez, ci a fost încoronarea unor încercări anterioare. Putericele eou de a avut în opiniunea publică lucrarea asociațiunilor pentru pace, a împins Parlamentul englez, să primescă în 1873 ceea ce refuzase în 1849. La data aceta ilustrul Cobden nu isbuti, cu totă marea lui autoritate, să facă a fi primită de parlament o moțiune identică cu aceea care, 24 ani mai apoi, la 1873, dobândi așa de lesne majoritatea în parlament, cu totă opozițiunea guvernului.

Astăzi lumea a mers și mai departe de cătă ajunsese ideia la 1873. Opiniunea publică europeană astăzi admite *arbitragiul ca un mijloc care nu atinge în nimică, nici libertatea, nici independența, nici demnitatea statelor și care arbitragiu*, cum dice Baronul Neumann, este în deciziunile sale mai sigură și mai dreptă, de cătă rezultatul pururea nesigur ală loviturilor de tun.

(V urma.)

Literatură.

A apărut:

Ortografa limbii române, de G. P. Parvulescu, bacalaureat în litere și științe, licențiat în drept, avocat etc. Târgu-Jiu, 1892. — Scrierea aceta formăză un frumos volum de 128 pagini în 8° și se vinde cu prețul de un leu; e o carte foarte necesară pentru institutori, învățatori și în genere pentru toți doritorii de a cunoșce regulile ortografiei române. Ea va fi urmată în curând de un manual mai elementar de 30—40 pagini pentru usula specială ală elevilor din școalele primare, în care scop ambele scrieri vor fi supuse aprobării ministeriale. Dni profesori, institutori și învățatori, cari vor voi a introduce în clase, ca manual didactic, una sau alta din aceste două scrieri, după trebuință, sunt rugați a arăta d-lui autoră părerile d-lor și numărul de exemplare, pe cari ară pute conta,

spre a regula în consecință tragerea unei nouș edițiuni, deoarece desfașarea primei edițiuni este deja asigurată.

DIVERSE.

Valoarea unui om în bani. E de prisos să mai spunem că Americanii sunt omen practici. Ei n'au ficsat numai valoarea în bant a animalelor dă chiar și valoarea omenilor. Omul — dicit ei — e animalul care muncește mai mult, și din punct de vedere economic, acela care valorază mai mult. Americanii au stabilit prețul unui „negru“; doctorul Farr a voit să stabilească valoarea unui „alb“. Etă rezultate, la cari a ajuns el, basându-se pe clasele agricole din comitatul de Norfolk. Un nou născut, ai căru părinți sunt lucrători valorază 125 de fr; la vârsta de 5 ani valorază 1250 de fr, la vârsta de 10 ani valorază 2500 de fr, ér când ajunge în vîrstă ca să pte munci valorază 4000 de fr. La vârsta de 22 de ani omul își atinge maximul valorii sale, adeă 6000 de fr. De aci încolo începe să se scază prețul astfel că la 50 de ani nu prețuiește mai mult de 3000 de fr. ér la 70 abia 25 de fr. De aci încolo, omul nu numai că nu reprezintă nicl o valoare, dă din contră reprezintă o pierdere.

Inscripțiune potrivită. Un post englez a tot rugat să compună o inscripțiune pentru un om, care în totă viața sa a petiționat după multe funcțiuni. Poetul scris: „Aici zace Iohn Jones, în unicul loc, pentru care n'a petiționat nicl odată.“

Surd. A: „Spunem, rogu-te, pentru ce rămâi surd la tôte cererile mele, ca să-mi plătesc datoria!“

B: „Nu e lucru de mirare, căci sunt pna peste urechi oufundat în datorii!“

Amenințare peste amenințare. Mama (în vagonul trenului) „Mă, Ghiță, astimpără-te, căci deă nu, o să capeti bătăe!“ Ghiță: „Mamă, decât mă bați, spun conductorului, că eri amimplinită 10 ani, și atunci trebuie se plătesc un bilet întreg pentru mine!“

„ALBINA“ institut de credit și de economii

Filiala Brașov.

Conspectul operațiunilor de cassă în luna
lui Ianuarie 1893.

Intrate:

Numărări cu 1 Ianuarie	fl. 10298 25
Depunerii spre fructificare	204971.22
Cambii răscumpărate	70100.97
Conturi curente	52138.12
Imprumuturi pe efecte și alte imprumuturi	10685 —
Imprumuturi pe produse	1705 —
Monetă	2935.80
Interese și provisiuni	5764.19
Comisiuni	1873.44
Diverse	6848.83
	fl. 367320.82

Esite:

Depunerii spre fructificare	fl. 157355.44
Cambii escomptate	608911.16
Conturi curente	74929.33
Imprumuturi pe efecte și alte imprumuturi	14606.38
Imprumuturi pe produse	3875 —
Monetă	25616.62
Comisiuni	6685 60
Interese și provisiuni	237 82
Diverse	13672.86
Spese și salare	1614 51
Numerar cu 30 Ian.	7836.10
	fl. 367220.82

V. Bologa, m. p. N. P. Petrescu m. p.
dirigentă. adjunct.

V. Uvegeșu, m. p.
comptabil.

Proprietar Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Măstor.

Cursul pietei

din 4 Februarie st. n 1893.

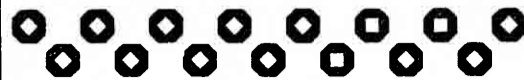
Table with exchange rates for various currencies including Banconote romănescă, Argint romănesc, Napoleon-d'or, Lire turcesc, Seris. fonc. „Albina”, Imperiali, Galbini, Ruble ruse, Mărci germane, and Discontul.

Cursul la bursa din Viena

din 5 Februarie st. n 1893.

Table with stock market rates including Renta de aur, Renta de hârtie, Imprumutul căilor ferate, Amortisarea datoriei, Bonuri rurale, and Acțiunile băncii.

Table with Galbeni împărătești, Napoleon-d'or, Mărci 100 imp. germane, and Londra 10 Livres sterlinge.

ANUNCIU.

Pentru o prăvălie de coloniale și manufactură în detail din România se caută

UNŪ COMPTABILŪ, cu cunoștința limbilor română și germană.

Oferte, însoțite de referințe, sunt a se adresa la Administrația „Gazetei Transilvaniei.”

Numere singuratiche din „Gazeta Transilvaniei” à 5 cr. se pot cumpăra în librăria Nicolae Ciurecu, și în tutungeria I. Gross.

Die Seiden-Fabrik G. Henneberg (k. u. k. Hof.) Zürich fendet direct an Private: schwarze, weise und farbige Seidenstoffe von 45 kr. bis fl. 11.65 p. Meter...

Sz. 7-1893. bvrh.

Arverési hirdetés.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az abrudbányai kir. járásbíróóság 4489. sz. végzése által Budepesti Schmeidek és Grünstein javára Abrudbányai Bökkel Samu ellen 344 frt tőke, ennek kamatai és eddig összesen 36 frt 15 kr. perköltés követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróilag 1892. év Okt. 28 án foglalt és 600 frtra becsült a foglalási jegyzőkönyv 1 2. tételei alatt 210 kilo híggyan és 6 vas-tartályból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladtnak.

Mely árverésnek az abrudbányai kir. járásbíróási idézett sz. kiküldést rendelő végzése folytán a helyszíne, vagyis alperes lakása Abrudbányán leendő eszközlésére 1893 ik év Február hó 15-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az árverésen az 1881. évi LX. t. cz. 107 § a értelmében a legtöbbet ígérők becsárólul is eladtnak fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. § ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő. Végül felhívtnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételarából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, a mennyiben részükre foglalás korábban eszközöltetett volna, és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alóirt kiküldöttnek, vagy írásban beadni avvagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő a hirdetésnek a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítatik.

Kelt Abrudbányán, 1893-ik évi Január hó 31-ik napján.

29 1-1

SZABÓ LIPÓT.

kir. bírósági végrehajtó.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilă din 1 Octomvre 1892.

Large table with train schedules for various routes including Budapest-Predeal, Predeal-Budapest, B.-Pesta-Arad-Telus, Telus-Arad-B.-Pesta, and Copșa mică-Sibiu. It lists train numbers, departure times, and arrival times for numerous stations.

Nota: Numerii încadrați cu linii groșe înseamnă orele de noapte.